

Meyve ürünleri – durumları ve üretimlerindeki eğilimler

Автор(и): доц. д-р Елена Цолова, от Института по земеделие в Кюстендил; гл.ас. д-р Веселка Антонова, Институт по земеделие в Кюстендил

Дата: 28.03.2018 *Брой:* 3/2018

Dünyada Üzümsü Meyvelerin Üretimi

Üzümsü meyve türleri, sürekli meyve bahçelerinin önemli bir bölümünü oluşturur. 2016 yılında dünya toplam meyve üretimleri 11.295.129 ton, ekim alanı ise yaklaşık 771.636 hektardı.

Çilek, üzümsü meyve türleri yapısının %81'ini oluşturan ana üründür. Dünya çilek meyvesi üretimi sürekli olarak artmaktadır – 8.149.667 tondan (2014) 9.118.336 tona (2016).

2016 yılına ait kıtalar bazındaki veriler, Asya'nın lider olduğunu (4.683.396 ton) ve Avrupa'yı yaklaşık üç kat geride bıraktığını göstermektedir. Üçüncü sırada 1.442.431 ton ile Kuzey Amerika yer almakta olup, bunun 1.420.570 tonu ABD'de üretilmektedir. Afrika'da da çilek üretiminde bir artış eğilimi vardır (441.980 ton /2014 – 620.582 ton /2016).

Avrupa, dünya çilek meyvesi üretiminin yaklaşık %18'ini karşılamaktadır. 2014-2016 döneminde, Avrupa ülkelerindeki yıllık üretim 1.614.360 tondan 1.670.485 tona yükselmiştir. En büyük üreticiler İspanya (366.161 ton), Rusya (197.523 ton), Polonya (196.972 ton) ve Almanya'dır (143.221 ton). İtalya geleneksel bir çilek üreticisi olmasına rağmen, 131.436 ton üretimle beşinci sırada yer almaktadır.

Asya, dünya çilek üretiminin %51'ini karşılamaktadır. Başlıca üreticiler Çin (3.793.864 ton), Türkiye (415.150 ton), Kore (196.122 ton) ve Japonya'dır (159.000 ton).

Kuzey Amerika'da çilek meyvesi üretimi yaklaşık %15'tir. En büyük üretici ABD'dir (1.420.570 ton), onu Meksika (468.248 ton) ve Kanada (21.858 ton) izler. Dünya üretiminin %1,78'ini oluşturduğu Güney Amerika'da en az temsil edilmektedir. Afrika'daki başlıca üreticiler sırasıyla 464.958 ton ve 136.856 ton üretimle Mısır ve Fas'tır.

Dünya genelinde ortalama çilek verimleri hafif bir yıllık artış göstermektedir. 2014'te 2.178 kg/da olan verim, 2016'da 2.269 kg/da'ya ulaşmıştır.

2016 itibarıyla, en geniş çilek plantasyonu alanları Çin'de (141.024 ha) bulunmakta, onu Polonya (50.600 ha) ve Rusya (29.520 ha) izlemektedir.

Ahududu meyvesinin dünya üretimi, çileğe kıyasla daha hızlı artma eğilimi göstermektedir. Ortalama olarak, 2014-2016 yıllarında yıllık 624.166 ton üretilmiş, 93.103 hektar alanda ortalama 670 kg/da verim alınmış; 2016'da ise 106.631 hektar alanda ortalama 746 kg/da verimle 795.249 ton meyve elde edilmiştir (Şekil 2).

Dünyanın en büyük ahududu üreticisi Avrupa'dır (%62), daha spesifik olarak 2014-2016 döneminde 336.881 ton ahududu meyvesi üretilen Doğu Avrupa'dır. Başlıca üreticiler Rusya (164.602 ton), Polonya (129.063 ton), Sırbistan (61.875 ton) ve Ukrayna'dır (30.600 ton). En geniş ahududu plantasyonu alanları Polonya (29.282 ha), Rusya (21.025 ha) ve Sırbistan'da (11.041 ha) bulunmaktadır.

Kuzey Amerika, dünya ahududu meyvesi üretiminin %18'ini yoğunlaştırmaktadır. En büyük miktarlar ABD (137.829 ton), Meksika (112.661 ton) ve Kanada (10.792 ton) tarafından üretilmektedir.

En yüksek ortalama verimler ABD'de (1.572 kg/da), Rusya'da (782 kg/da) ve Ukrayna'da – 693 kg/da olarak rapor edilmiştir.

Frenk üzümü grubundaki ana ürün siyah frenk üzümüdür. Üretimi Avrupa'da yoğunlaşmış olup, dünya çıktısının yaklaşık %98'ini (638.344 ton) oluşturur. En geniş siyah frenk üzümü alanları Rusya Federasyonu (395.045 ha), Polonya (166.110 ha) ve Ukrayna'da (24.500 ha) bulunmaktadır. **Yaban mersini** üretimi 64.959 ton ile Avrupa'da yoğunlaşmıştır. Başlıca üreticiler Polonya (14.721 ton) ve Almanya'dır (10.710 ton). Hollanda (1.021 kg/da) ve Almanya (394 kg/da) yüksek ortalama verimleri ile öne çıkmaktadır.

Kuzey Amerika'daki (448.002 ton) **mavi yaban mersini** meyvesi üretimi, Avrupa'ya kıyasla yaklaşık 10 kat daha yüksektir. ABD (269.257 ton) ve Kanada'da (178.745 ton) yoğunlaşmıştır.

Bektaşi üzümünün başlıca üreticileri, aynı zamanda en geniş alanlara sahip olan – sırasıyla 12.507 ve 14.201 hektar – Almanya (82.869 ton) ve Rusya Federasyonu'dur (65.841 ton). En yüksek ortalama meyve verimleri İsviçre'de (1.728 kg/da), Ukrayna'da (1.318 kg/da), Birleşik Krallık'ta (825 kg/da) ve Belçika'da (780 kg/da) elde edilmektedir.

Bulgaristan'da Çilek ve Ahududu Meyvesi Üretiminin Durumu

Çilek

Bulgaristan'da çilek ve ahududu yetiştiriciliğine olan ilgi, esas olarak onların son derece elverişli biyolojik ve ekonomik özellikleri tarafından belirlenmektedir – erken meyveye yatma, sermaye yatırımının hızlı geri dönüşü, meyvelerin hem iç hem de dış pazarlarda iyi pazar kabulü, yüksek üretim verimliliği vb. Çilekte düzenli meyve verme dikimden sonraki ikinci yılda, ahudududa ise üçüncü yılda başlar. Tüm bu avantajlar, üzümsü meyve türlerine olan artan ilgiyi önceden belirlemekte olup, samimiyetle umuyoruz ki bunlar tarımımızda hak ettikleri yeri alacak ve bireysel tarım bölgelerinin ekonomisinde önemli bir rol oynayacaktır.

Bulgaristan'da çilek yetiştiriciliği, ahududuna kıyasla daha az yaygındır. 2015 yılında 4.999 ton çilek meyvesi üretilmiş olup, bunun 4.962 tonu açık alanda ve sadece 37 tonu seralarda üretilmiştir (Tarım ve Gıda Bakanlığı, "Agroistatistik" Dairesi), (Şekil 3). Hasat edilen açık alan 756 hektar olup, ortalama verim 656 kg/da idi. En geniş çilek plantasyonu alanları Kuzey ve Güneydoğu Bulgaristan'da (394 ha), daha spesifik olarak Kuzeybatı bölgesindedir (147 ha). Güney Merkez bölgesinde çilek alanları 298 hektara ulaşmaktadır. 2015 hasadı 2014'e kıyasla %18,9 artmış ve ortalama verimler %6 yükselmiştir.

Ülkemizde çilek iki teknoloji kullanılarak yetiştirilmektedir: malçlama ile ve malçlama olmadan. Toprağın polietilen film ile malçlanması bir dizi avantajı vardır: meyvelerin hasat olgunluğu 3-5 gün erkene alınır; verimler %30-40 artar; meyve kalitesi iyileşir;

çapalama ve sulama maliyetleri %50-60'tan fazla azalır; sulama suyu tasarruf edilir, meyvelerde mantar hastalıklarının ve çürümenin gelişimi için koşullar sınırlanır; bitkilerin ihtiyaç duyduğu her türlü suda çözünür gübrenin uygulanması imkanını sağlar; meyve hasadı kolaylaşır.

Çilek açık alanda (tarla üretimi) ve korumalı yetiştirme tesislerinde yetiştirilebilir. Geleneksel, organik veya entegre üretim uygulanır.

Dikim dönemleri şunlardır: erken ilkbahar (Mart sonundan Nisan'ın ikinci yarısına kadar), yaz dikimi ve erken sonbahar (Eylül'den Ekim ortasına kadar). İlkbahar dikiminin avantajları, bitkilerin elverişli meteorolojik koşullar (sıcaklık ve nem) altında dikilmesi, %90'ının başarılı bir şekilde tutması, besin maddeleriyle iyi beslenmeleri ve normal şekilde oluşmuş çiçek tomurcuklarına sahip olmaları, işçilik ve su maliyetlerinin daha düşük olmasıdır. Sonbahar dikimi, ancak Ekim ortasına kadar tamamlanırsa iyi sonuçlar verebilir. Daha geç dikim yapıldığında, bitkiler iyi kök salamaz ve özellikle kar örtüsünün olmaması veya yetersiz olması durumunda kışın donar.

Ahududu

Bulgaristan'da ahududu, üzümsü meyve türleri arasında alan bakımından birinci sırada yer alır. 2014'te dikili alan 1.318 hektar, 2015'te ise 1.780 hektardı (Şekil 4). Hasat edilen alanlar da hafif de olsa bir artış göstermektedir: 2014'te 1.191 hektar, 2015'te ise 1.522 hektardı. En geniş ahududu plantasyonları Kuzey ve Güneydoğu Bulgaristan'da (992 ha), daha spesifik olarak Kuzeydoğu bölgesinde – 551 hektardır. Toplam ahududu meyvesi üretimi 4.569 tondan 6.